

Teoreetiline kommentaar ja viited, lisa planeeringu vastuväitele

Silver Sternfeldt, TLÜ psühholoogia eriala magistrant

Grete Arro, TLÜ psühholoogia instituudi teadur

Mitmed teadusuuringud on osutanud avaliku ruumi olulisusele linnaruumis – nimelt seostub selle kättesaadavus mitmete tervisenäitajate ja käitumistega, mida ühiskonnas üldiselt väärtustatakse. Avalik ruum on otseselt seotud sellise tervisekäitumisega nagu füüsiline aktiivsus (Humpel et al., 2002; Phongsavan, 2007); on leitud, et inimeste füüsiline aktiivsus suureneb seoses rohealade, parkide ja kergliiklusteede kättesaadavusega (Kaczynsky ja Henderson, 2007). Samuti ütleb rida uurimusi (Owen et al., 2004; Rech et al., 2014; Hoehner et al., 2005; ja Santos et al., 2008), et esteetilisemad naabruskonnad on seotud jalutamise kasvu ja rekreatiivsete tegevuste tõusuga. On ka leitud, et kõnnitakse seda rohkem, mida enam on linnaruumis nn mitte-eluhooneid ja avalikku ruumi ning kerge jalutuskäigu kaugusel olevaid sihtpunkte (Pliakas et al., 2014; Turrell et al., 2013).

Teiselt poolt on avaliku ruumi olemasolu ja kättesaadavus seotud kogukonnatunde ja kogukonnaks olemisega: Jongeneel-Grimen et al. (2014) näitas, et füüsilise aktiivsuse kasv on seotud eelistatud ja soositud keskkondlike muudatuste ja keskkonna paranemisega, aga ka ühtekuuluvustunde kasvu ja kogukondliku korra kasvuga. Leyden (2003) järeldas, et hästi kõnnitavad, segakasutusega linnaosad toetavad sotsiaalse kapitali tegurite – nagu naabrite tundmine, poliitiline aktiivsus, usaldus ja turvatunne ning sotsiaalne sidusus – arengut. Maas et al (2009) leidsid, et üksindustunde puudumist ja tajutud sotsiaalset tuge vahendavad rohealade olemasolu ning tajutud tervis. On osutatud (Krellenberg et al, 2014; Kaźmierczak, 2013), et rohealad ja rekreatiivseid alasid tuleks arendada, et suurendada sotsiaalset sidusust ja soodustada erineva sotsiaalmajandusliku taustaga inimeste juhuslikku kohtumist avalikus ruumis. Barbosa et al (2007) leidsid, et avalikud linnapargid ja rohealad mängivad olulist rolli linna kogukondade majandusliku arengu toetamisel ning kõige rohkem võivad rohealadest puudustkannatavad vähemusgrupid, kes on kogukonnast eemale jäänud. Majandusliku ja sotsiaalse arengu toetamiseks pidasid Barbosa ja kolleegid (2007) vajalikuks rohealad ja linnaparkide juurde ehitada ning olemasolevaid korrastada ja kaitsta linnaarenduse surve eest. On ka teada, et avaliku ruumi puudumisel väheneb kogukonnatunne, mis muudab piirkonna ebatervislikumaks ning vähendab füüsilist aktiivsust (Oshio & Urakava, 2012). Ka Francis et al (2012) uurimusest selgus, et kõrge kogukonnatunnetus on seotud tajutud kuritegevuse määra languse, kogukondlike ühisürituste, kodanikualgatuste, asumiseltside ja vabatahtlike tegevuse kasvuga.

Lühidalt: kõik need uuringud käsitlevad teemat, mis on Katlaaia puhul esiplaanil – need näitavad, et meil on vaja mitmekesisest linnaruumi, kuna sel juhul inimesed liiguvad rohkem -> on tervemad; inimesed tunnevad üksteist paremini -> suureneb turvatunne; see soodustab eri sotsiaalmajandusliku taustaga inimeste kogukonnaga sidumist -> ühiskond on elamisväärsem.

Kui tahta väita, et need uurimused *ei tähenda* Katlaaia kontekstis midagi, siis tuleks seda kuidagi näidata, näiteks nimetatud seoseid uurides.

Barbosa, O., Tratalos, J., A., Armsworth, P., R., Davies, R., G., Fuller, R., A., Johnson, P., Gaston, K., J. (2007). Who benefits from access to green space? A case study from Sheffield, UK. *Landscape and Urban Planning, 83*, 187-195.

Francis, J., Giles-Corti, B., Wood, L., Knuiiman, M. (2012). Creating sense of community: The role of public space. *Journal of Environmental Psychology, 32*. 401-409.

Hoehner, C., M., Brennan Ramirez, L., K., Elliott, M., B., Handy, S., L., Brownson, R., C. (2005). Perceived and Objective Environmental Measures and Physical Activity Among Urban Adults. *American Journal of Preventive Medicine, 28 (2S2)*, 105-116.

Humpel, N., Owen, N., Leslie, E. (2002). Environmental Factors Associated with Adults' Participation in Physical Activity. *American Journal of Preventive Medicine, 22 (30)*, 188-199.

Jongeneel-Grimen, B., Droomers, M., van Oers, H., A., M., Stronks, K., Kunst, A., E. (2014). The relationship between physical activity and the living environment: A multi-level analyses focusing on changes over time in environmental factors. *Health & Place, 26*, 149–160.

Kaźmierczak, A. (2013). The contribution of local parks to neighbourhood social ties. *Landscape and Urban Planning, 10*, 31-44.

Krellenberg, K., Welz, J., Reyes-Päcke, S. (2014). Urban green areas and their potential for social interaction – A case study of a socio-economically mixed neighbourhood in Santiago de Chile. *Habitat International, 44(10)*, 11-21.

Leyden, K., M. (2003). Social Capital and the Built Environment: The Importance of Walkable Neighborhoods. *American Journal of Public Health, 93 (9)*, 1546-1551.

Maas, J., van Dillen, S., M., E., Verheij, R.,A., Groenewegen, P., P. (2009). Social contacts as a possible mechanism behind the relation between green space and health. *Health & Place, 15*, 586-595.

Oshio, T., & Urakawa, K. (2012). Neighbourhood satisfaction, self-rated health, and psychological attributes: A multilevel analysis in Japan. *Journal of Environmental Psychology, 32(4)*, 41

Owen, N., Humpel, N., Leslie, E., Bauman, A., Sallis, J., F. (2004). Understanding Environmental Influences on Walking. *American Journal of Preventive Medicine, 27(1)*, 67–76.

Phongsavan, P., McLean, G., Bauman, A. (2007). Gender differences in influences of perceived environmental and psychosocial correlates on recommended level of physical activity among New Zealanders. *Psychology of Sport and Exercise, 8*, 939–950.

Pliakas, T., Wilkinson, P., Tonne, C. (2014). Contribution of the physical environment to socioeconomic gradients in walking in the Whitehall II study. *Health & Place, 27*, 186–193.

Rech, C., R., Reis, R., S., Hino, A., A., F., Hallal, P., C. (2014). Personal, social and environmental correlates of physical activity in adults from Curitiba, Brazil. *Preventive Medicine, 58*, 53–57.

Santos, R., Silva, P., Santos, P., Ribeiro, J., C., Mota, J. (2008). Physical activity and perceived environmental attributes in a sample of Portuguese adults: Results from the Azorean Physical Activity and Health Study. *Preventive Medicine, 47*, 83–88.

Turrell, G., Haynes, M., Wilson, L-A., Giles-Corti, B. (2013). Can the built environment reduce health inequalities? A study of neighbourhood socioeconomic disadvantage and walking for transport. *Health & Place, 19*, 89–98.